

TASVIRIY SAN'AT FANINING MAQSADI VA VAZIFALARI

Samarqand viloyati Paxtachi tumani 19-umumiy o'rta ta'lim maktabi

Tasviriy san'at fani o'qituvchisi

Qudratova Dilorom Davronovna

Annotatsiya: *Ma'lumki, Oliy va o'rta maxsus pedagogika o'quv yurtlarida ta'lim mazmuni kunning eng dolzarb vazifalaridan biri bo'lib turibdi. Ushbu maqolada tasviriy san'at fanining maqsadi va vazifalari haqida so'z yuritilgan.*

Kalit so'zlar: *yorug', soya, perspektiva, kompozitsiya, tasviriy, amaliy va me'morchilik san'ati, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, kompozitsiyalar ishlash, loy va plastilin.*

Ma'lumki, bugungi kundagi eng dolzarb vazifalaridan biri Oliy va o'rta maxsus pedagogika o'quv yurtlaridagi ta'lim mazmuni yanada takomillashtirish bo'lib turibdi. Bu vazifani hal etish hozirgi davr o'qituvchisini o'z fani doirasida chuqur va keng bilimli, shuningdek, ijodkor va izlanuvchan bo'lishini talab qiladi. Shu maqsadda boshlang'ich ta'lim va tarbiyaviy ish ta'lim yo'nalishida «Tasviriy san'at o'qitish metodikasi» fani o'qitiladi. Bu fanning asosiy maqsadi talabalarni boshlang'ich sinflardagi «Tasviriy san'at» darslarini o'qitishga tayyorlash, tabiatdagi hamda tasviriy san'at asarlaridagi go'zallikni ko'ra bilish va idrok etish, badiiy did, ko'rish xotirasi, rangni sezish, fazoviy tasavvur, kuzatuvchanlik va badiiy ijodiy qobiliyatlarini o'stirishdan iborat.

«Tasviriy san'at o'qitish metodikasi» kursining asosiy vazifalari quyidagilar:

- bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida tasviriy san'at metodikasi bo'yicha bilim va malakalarni hosil qilish va o'stirish;
- bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilariga tasviriy san'atning nazariy va amaliy asoslari (yorug', soya, perspektiva, kompozitsiya) haqidagi bilimlarni puxta o'rganishga yordam berish;

- bo'lajak boshlang'ich sinfo'qituvchilarida rasm ishlash va badiiy ijod bo'yicha ko'nikma va malaka hosil qilish;
- o'zbek va jahon xalqlari tasviriy, amaliy va me'morchilik san'ati bilan yaqindan tanishtirish va chuqur o'rgatish;
- tasviriy san'at o'qitish metodikasining o'ziga xos rivojlanishi tarixi, maqsad va vazifalari, nazariy asoslari haqida ma'lumot berish;
- talabalarni zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish yo'llari bilan tanishtirish.

Tasviriy san'at o'qitish metodikasi mashg'ulotlarida fanning nazariyasi va o'qitish usullari, shuningdek, tasviriy san'at asoslari hamda uning tarixi masalalariga alohida e'tibor berilgan. «Tasviriy san'at o'qitish metodikasi» kitobi ketma-ketlik bosqichlari asosida tasvirlar chizish, mustaqil ravishda tasviriy va amaliy mavzularga kompozitsiyalar ishlash, loy va plastilindan har xil narsalar haykalchalarini yasash, rang xususiyatlari bilan yaqindan tanishtirish, tasviriy san'at tarixi asoslarini o'rganish hamda umumta'lim maktablarining boshlang'ich sinflarida tasviriy san'at o'qitish metodikasiga oid materiallarni o'z ichiga oladi. Talabalarga ta'lim berishning asosiy shakllari: ma'ruza, amaliy mashg'ulotlar ishlari va mustaqil tayyorlanish. Talabalar ma'ruzalarda tasviriy san'at fani va uni o'qitish metodikasining nazariy asoslari, metodlari va uning tarixiy rivojlanishini o'rganadilar, tasvirlashning nazariy asoslari, san'at tarixidan qisqacha ma'lumotlar hamda umumta'lim boshlang'ich maktablarining tasviriy san'at bo'yicha dasturlari mazmuni bilan tanishadilar. Amaliy mashg'ulotlarda talabalar qalam yordamida tasvirlashning oddiy asoslaridan boshlab murakkab narsalarni tasvirlashgacha bo'lgan chuqur bilim va amaliy malakalarni o'zlashtiradi, rangtasvir va kompozitsiya bo'limlarida rang bilan ishlash xususiyatlarini amalda bajarish, badiiy asarlarga esa illyustratsiyalar ishlashni o'rganadilar. Shuningdek, umumta'lim maktablarining boshlang'ich sinf dasturlariga muvofiq talabalar mavzuli-tasvirli rejalar, dars turlariga ishlanmalar tuzadi, 111larga didaktik materiallar tayyorlaydi hamda badiiy bezak san'ati va amaliy grafik ishlar, haykaltaroshlik bilan shug'ullanish nazarda tutilgan. Rasm chiza bilish va hamma

masalalarga ijodiy yondashish barcha sohalarda zarurdir. Ijodiy yondashish butunlay yangi g'oyalar va tasavvurlarni vujudga keltiradi, shaxsni badiiy rivojlantirishda muhim o'rinni egallaydi. Tasviriy san'at o'qitish metodikasi pedagogik ilmiy fan sifatida tajribada sinalgan ishlarning nazariy qismlarini umumlashtirib, amaliyotda samarali natijalar bergan o'qitish metodlarini taqdim etadi. Metodika, asosan, pedagogika, psixologiya, estetika va san'atshunoslikning tadqiqot natijalariga asoslanadi. U tasviriy san'atni o'rgatish qonun qoidalarini ta'riflab beradi, kelajak avlodni tarbiyalashning zamonaviy metodlarini belgilaydi. Amaliy metodika, ta'lim va tarbiyaning rivojlanish jarayonini o'rganadi. Pedagogik mahorat ko'nikmalarini o'rganish uni egallashga qaratilgan ma'lum iste'dod, qobiliyatlar va ishtiyoqlar (moyilliklar) mavjud bo'lishini talab etadi, chunki metodika fani san'at pedagogikasining mashaqqatli murakkab vajuda mas'uliyatli sohasidir. Demak, tasviriy san'atni o'qitish metodikasi fani pedagogika ilmining o'quvchilarni tasviriy san'atga o'rgatish mazmuni, vazifalari va metodlarini o'qitishning mazmuni, vazifalarini va metodlarini aniqlovchi, ijodiy ishlardagi oqilona usullarini o'rganuvchi, ta'lim va tarbiyaning maqsad va vazifalariga tayangan holda samarali o'quv jarayonini tashkil etuvchi, shakl va yo'llarini tadqiq etuvchi sohasidir. Hozirgi kundagi rasm o'rgatish metodikasi birdaniga kelib, shakllangan emas, bunga qadar mazkur metodika shakllanishi va murakkab taraqqiyot yo'lini bosib o'tdi. Respublikamizda tasviriy san'atni o'rgatish metodikasining shakllanishida mahalliy olimlar, metodistlarning qator izlanishlari, o'quv qo'llanmalarining ahamiyati juda katta o'rin tutadi. Badiiy pedagogika metodika sohasidagi so'nggi yutuqlari ko'rsatilgan va talabalarni pedagogik faoliyatga tayyorlash, ularni metodik bilim va mahoratlar bilan qurollantirish, o'qitish san'atini egallashni asosiy maqsad qilib belgilagan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdirasijov S.F., Tolipov N.X. Tasviriy san'at o'qitish metodikasi. - T., «Aloqachi», 2007.
2. Boymetov B.B., Abdirasilov S.F. Chizmatasvir. -T., «G'afur G'ulom», 2004.
3. Nabiyev M.N. Rangshunoslik. T., «O'qituvchi», 1995
4. Oripov B. Tasviriy san'at va uni o'qitish metodikasi. -T.: «IlmZiyo», 2006.
5. Tasviriy san'at darsliklari. 1,2,3,4 - sinflar.
6. Hasanov R.x. Maktabda tasviriy san'at o'qitish metodikasi. «FAN», 2004.